

Ebre

Òscar Meseguer Periodista i escriptor

«Anem tard en la recuperació de restes i s'ha fet molt poc»

Entrevista

Llibre de no-ficció. Òscar Meseguer publica 'La petjada d'El Rubio, l'últim company de la Pastora'. La insistència del periodista va permetre l'exhumació de les restes del maqui Francisco Serrano

MARINA PALLÁS CATURLA
TORTOSA

La petjada d'El Rubio, l'últim company de la Pastora (Onada Edicions) és el nou llibre del periodista i escriptor afincat a Tivenys Òscar Meseguer. El volum recull tot el procés protagonitzat pel periodista per finalment aconseguir exhumar les restes del guerriller Francisco Serrano al cementiri dels Reguers (Tortosa) el 2020. Meseguer alhora fa una reivindicació del rescat i la dignificació de totes les víctimes silenciades de la Guerra Civil i el franquisme. El veterà periodista ha treballat a mitjans de comunicació com *Diari de Tarragona*, *El Punt Avui*, *El Punt*, on va ser cap de secció i delegat per a les Terres de l'Ebre, i *El 9 Esportiu de Catalunya*, entre altres. Des del gener de 2016 és el director de l'edició en paper del *Semanari l'Ebre*.

Quan comença el procés per escriure aquest llibre?

Ha sigut tot molt casual. M'acabava de llegir el llibre *Donde nadie te encuentre* d'Alicia Giménez Bartlett, sobre la Pastora, i ràdio Ser Ebre va informar que el govern d'Aragó estava buscant coses de diferents guerrillers antifranquistes enterrats fora de l'Aragó, i que un d'ells era Francisco Serrano i que creien que estava al cementiri de Tortosa. Vam publicar la notícia al *Semanari l'Ebre* i al dilluns següent, un veí dels Reguers, Adrián Grau, truca a la redacció dient que sap exactament on està. No era una gran primícia, als Reguers hi havia gent que ho havia sentit a dir, que al cementiri hi havia enterrat un maqui. Vaig anar al registre civil a buscar l'acta de defunció i l'historiador Josep Sánchez Cervelló també confiava en la versió del veí.

I a partir d'aquí, comença a escriure el fil.

Conflueixen diverses coses. Jo tenia interès pel personatge i per l'Agrupación Guerrillera de Levante y Aragón (AGLA) perquè

Meseguer amb el llibre i davant la placa que recorda l'exhumació al cementiri dels Reguers. FOTO: J. REVILLAS

els meus pares són del Maestrat, així que vaig començar a mirar bibliografia i a intentar localitzar els capítols amb més protagonisme de Serrano. El llibre té dos eixos: d'una banda hi ha tot el procés de l'exhumació des que publiquem la notícia i el diàleg de les dos administracions i la meua insistència per desencallar la situació... i de l'altra, la història d'El Rubio.

Quines circumstàncies van fer que El Rubio s'unís a la guerrilla?

Ell va fer la guerra al bàndol republicà i la seua família era d'esquerres, però no era una persona amb un gran compromís polític. No era molt activista. La seua filla sempre em repetia que no era comunista. Per altra banda, la seua masia familiar sí va ser refugi

de miners i sindicalistes i gent de la CNT que després va formar part de la guerrilla. És cert que no era un gran militant de la causa, però sí que la masia va donar aixopluc a gent d'esquerres. El que és determinant perquè s'incorpore és pel seu germà. Com que havien lluitat al bàndol republicà cada dia havien de presentar-se davant l'autoritat. El seu germà es va amagar i aquí va començar el drama de la família. Després també es va incorporar a la guerrilla el seu pare. Llavors a ell el van pressionar i torturar. En aquestes circumstàncies és quan decideix incorporar-se a la guerrilla. Els cremen la masia i peguen pallisses a la seua mare i a la seua dona, se li moren dos fills i no pot ni enterrar-los... Tot això el converteix en un guerriller violent. Passa de víctima a botxí. És un

guerriller molt dual. Va protagonitzar accions violentes per motius de revenges. D'alguna manera al llibre desromantitzo els maquis: la causa és legítima, però les circumstàncies els van obligar. Van patir molt, però van generar molt de patiment.

Parles de guerrillers autòctons.

Els que eren de la zona tenien molt de valor per a la guerrilla i el partit perquè coneixien les masies i els enllaços, però alhora exposaven les seues famílies a una repressió molt forta.

Quines fonts va emprar per teixir la història d'El Rubio?

Vaig fer entrevistes amb la filla gran i una amb la filla petita, que és inèdita perquè mai es parlava amb la petita. També vaig parlar

amb veïns de Castellote. Una de les fonts que més em va ajudar també va ser el sumari judicial de quan detenen a la Pastora sis anys després que maten a Serrano. A tot el procés judicial apareixen els fets quan anava amb Serrano. Va ser molt útil.

Com va veure que tot plegat podia ser un llibre? El volia escriure abans?

Havia tingut altres idees, però em faltava convicció. En aquest cas ho vaig tenir claríssim. Em vaig posar a escriure la primavera del 2020, pel confinament. Vaig pensar que era ara o mai, i que la història s'ho valia. Encara hi ha ferides que supuren. Al final a punt de publicar-se t'agafa la por escènica de no haver sigut prou rigorós. Ell és un personatge molt dual, també és molt bèstia. Hi ha històries molt dures. A vegades els historiadors ho expliquen d'una manera que no queda rel·ligat i això és el que intento aportar com a periodista, sense caure en el sensacionalisme. El personatge era molt ambivalent i això em permetia també perfilar la realitat: ni els maquis eren sants ni els altres dolents i prou. El llibre és difícil d'encasellar en un gènere: té un punt de biografia d'ell, però té parts autobiogràfiques meues i també un punt d'assaig. És no-ficció perquè explico en primera persona com vaig intentar desencallar el procés d'exhumació. He reflexionat sobre el poc que s'ha fet, sobre una cosa tan normal i senzilla que és tornar les restes a la seua família. Ara la situació està millor, però encara hi ha molta feina a fer i hi ha molts testimonis que ja s'han mort. Anem tard i s'ha fet molt poc.

És una història amb final. La filla va rebre les restes identificades del seu pare, finalment.

Sí. Es tanca el cercle. La filla va rebre les seues restes a l'abril, i a l'octubre va morir. Va ser xocant: en una de les meues entrevistes em deia que quan rebés les restes del seu pare finalment es podria morir tranquil·la. I així va ser.